

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 271/06-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. júla 2007 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Petra Brňáka a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť: mal. D. H., mal. U. H., zastúpených matkou M. H., a M. H., všetci bytom T., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 32/2002 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo mal. D. H., mal. U. H., zastúpených matkou M. H., a M. H., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 32/2002 p o r u š e n é n e b o l o .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 271/06-12 z 24. augusta 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť mal. D. H., mal. U. H. (ďalej aj „maloleté deti“), zastúpených matkou M. H. a M. H. (ďalej aj „sťažovateľka v 3. rade“ spolu aj „sťažovatelia“), vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 32/2002.

2. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vidia sťažovatelia v nasledovne opísanom skutkovom stave.

Sťažovateľka v 3. rade podala 18. januára 2002 návrh na začatie konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. Toto konanie je vedené okresným súdom pod sp. zn. 7 C 32/2002 a dosiaľ nie je právoplatne skončené.

Po opísaní priebehu konania pred okresným súdom (v podstate zhodnom, ako je uvedené v bode II odôvodnenia, pozn.) sťažovatelia konštatujú, že v predmetnom konaní dochádza k prietahom. Návrh na začatie konania „... v súčasnosti, ani po 4 rokoch a 6 mesiacoch nieje právoplatne skončené, dokonca v ňom nebolo súdom vydané ani jediné meritórne rozhodnutie. Konanie na jednom stupni vo veci týkajúcej sa osobného stavu

sťažovateľky v 3. rade a úpravy práv a povinností rodičov k sťažovateľom v 1. a v 2. rade, trvá už 4 a pol roka. Sťažovatelia sú 4 a pol roka v stave právnej neistoty a túto skutočnosť podľa názoru sťažovateľov možno jednoznačne pričítať na ťarchu súdu. Vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov. Podľa názoru sťažovateľov, nie je právne ani skutkovo zložitá a sťažovatelia sa nedomnievajú, že by svojím postupom prispeli k neprimeranej dĺžke konania alebo zapríčinili vznik zbytočných prietahov v ňom“.

Dňa 13. februára 2006 podala právna zástupkyňa v mene sťažovateľov sťažnosť predsedovi okresného súdu.

Predseda okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2063/06 z 22. februára 2006 doručeným právnej zástupkyňi sťažovateľky v 3. rade 27. februára 2006 oznámil, že vec je od decembra 2005 u znalkyne PhDr. E. R. za účelom znaleckého dokazovania. Uviedol, že: *„Vo veci sa koná bez prietahov a preto hodnotím Vašu sťažnosť ako nedôvodnú.“*

3. Sťažovatelia žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu vedeného pod sp. zn. 7 C 32/2002, zakázal okresnému súdu pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľov a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez prietahov. Zároveň sťažovatelia žiadajú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému z nich v sume po 50 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia.

Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnili tým, že: *„...doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ, doba vyše 4 rokov a 6 mesiacov, je neprimerane dlhá a ničím neospravedliteľná a nezdôvodniteľná. Samotné konštatovanie porušenia ich práva nie je vzhľadom na dĺžku konania pre sťažovateľov dostatočnou satisfakciou.“*

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril predseda okresného súdu listom (sp. zn. Spr. 394/2006) z 18. septembra 2006. Právna zástupkyňa sťažovateľov k vyjadreniu odporcu nezaujala stanovisko.

4.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol: „(...) jednotlivé úkony vo veci korešpondujú ich chronológiu uvedenou v sťažnosti sťažovateľov. Okrem týchto úkonov boli zo strany súdu vykonané i ďalšie úkony smerujúce k prípravám na pojednávania. (...)

V prípade, že od podania návrhu na súd došlo vo veci k preťahom v konaní a to jeho nečinnosťou, táto bola spôsobená objektívne, pretože pôvodne vec bola pridelená do senátu JUDr. S., ktorá od 1. 1. 2003 prešla pracovať na Krajský súd v Košiciach. Celý senát 7 C (666 vecí) prevzala JUDr. K., ktorá od 29. 6. 2003 bola dlhodobo práceneschopná a od 24. 1. 2004 je na materskej dovolenke. Počas výkonu práce vybavila 194 vecí a rozhodla 117 vecí. Za uvedené obdobie jej napadlo 184 vecí. Vec po nástupe JUDr. K. na materskú dovolenku bola pridelená JUDr. T., ktorá po vrátení vecí z Krajského súdu v Košiciach, ktorý rozhodoval o odvolaní odporcu, plynulo konala.“

4.2 Právna zástupkyňa sťažovateľov na toto vyjadrenie okresného súdu nereagovala.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností a zo spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 32/2002 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

Sťažovateľka v 3. rade ako navrhovateľka podala 18. januára 2002 okresnému súdu návrh na rozvod manželstva, úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode, spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorý je vedený pod sp. zn. 7 C 32/2002.

Sťažovateľka v 3. rade dňa 29. januára 2002 doručila okresnému súdu podanie so splnomocnením na právne zastupovanie v spore advokátkou JUDr. I. R. a s lekárskou správou.

Okresný súd 25. januára 2002 vyzval sťažovateľku v 3. rade na zaplatenie súdneho poplatku 1 000 Sk za podaný návrh a na presné označenie zamestnávateľa sťažovateľky v 3. rade i odporcu.

Okresný súd 11. marca 2002 opätovne zaslal výzvu sťažovateľke v 3. rade na zaplatenie súdneho poplatku.

Sťažovateľka v 3. rade 26. marca 2002 uhradila súdny poplatok a oznámila okresnému súdu adresu svojho zamestnávateľa a zmenu adresy svojho bydliska.

Okresný súd uznesením zo 4. marca 2002 ustanovil maloletým deťom opatrovníka Okresný úrad K., odbor sociálnych vecí a rodiny K. (ďalej len „okresný úrad“).

Okresný súd 4. apríla 2002 dal pokyn na doručenie žalobného návrhu odporcovi a okresnému úradu, aby sa vyjadrili k návrhu, a pokyn na vyžiadanie charakteristík na sťažovateľku v 3. rade a odporcu z Obecného úradu T. (ďalej len „obecný úrad“). Okresný súd vyzval odporcu na oznámenie adresy svojho zamestnávateľa.

Okresný súd 4. apríla 2002 požiadal okresný úrad o prešetrenie pomerov a výchovných podmienok pre maloleté deti.

Okresný súd 4. apríla 2002 vyžiadal charakteristiku na sťažovateľku v 3. rade od jej zamestnávateľa Fakultnej nemocnice s poliklinikou v K.

Okresný úrad 20. mája 2002 doručil okresnému súdu správu o prešetrení rodinných pomerov.

Dňa 21. mája 2002 bola oznámená okresnému súdu adresa zamestnávateľa odporcu: R., a bola mu doručená charakteristika na sťažovateľku v 3. rade od zamestnávateľa.

Dňa 22. mája 2002 bola okresnému súdu doručená charakteristika z obecného úradu na sťažovateľku v 3. rade a odporcu.

Dňa 24. mája 2002 okresný súd dostal vyjadrenie odporcu k návrhu.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 9. september 2002.

Dňa 21. júna 2002 okresný súd vyžiadal od zamestnávateľa odporcu charakteristiku a opis jeho mzdového listu a od zamestnávateľa sťažovateľky v 3. rade opis mzdového listu za obdobie od 1. mája 2002.

Dňa 15. júla 2002 okresný súd dostal opis mzdového listu odporcu.

Pojednávanie konané 9. septembra 2002 sa neuskutočnilo, bolo odročené pre neúčast' právnej zástupkyne navrhovateľky, ktorá nebola okresným súdom predvolaná na prerokovanie veci.

Dňa 21. októbra 2002 prebehlo súdne pojednávanie na okresnom súde. Okresný súd vykonal výsluch účastníkov a nariadil doplnenie dokazovania znaleckým posudkom z odboru pedopsychológia.

Okresný súd 13. júna 2003 vydal uznesenie o ustanovení súdnej znalkyne PhDr. E. R., a uložil povinnosť sťažovateľke v 3. rade a odporcovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania vo výške 2 500 Sk.

Dňa 16. júla 2003 podal odporca odvolanie proti uzneseniu o povinnosti zaplatiť zálohu na trovy znaleckého dokazovania a požiadal okresný súd o nariadenie termínu pojednávania.

Dňa 15. októbra 2003 dala sudkyňa pokyn kancelárii, aby bol spis preložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní odporcu.

Dňa 23. októbra 2003 okresný súd vyzval odporcu na vyplnenie potvrdenia.

Okresný súd 24. októbra 2003 doručil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

Dňa 9. februára 2004 odporca doplnil dôvody svojho odvolania zo 16. júla 2003 proti uzneseniu o zložení preddavku na trovy znaleckého dokazovania.

Krajský súd 30. júla 2004 rozhodol o odvolaní odporcu a spis vrátil okresnému súdu 24. augusta 2004.

Dňa 25. augusta 2004 bol vydaný pokyn sudcu na doručenie rozhodnutia krajského súdu účastníkom sporu.

Dňa 3. novembra 2004 sa odporca vyjadril k veci.

Súdna znalkyňa 20. apríla 2005 vrátila spis okresnému súdu z dôvodu, že odporca sa odmieta zúčastniť znaleckého vyšetrenia.

Dňa 27. apríla 2005 bol nariadený termín pojednávania na 13. jún 2005.

Dňa 13. júna 2005 sa pojednávanie nemohlo uskutočniť, pretože justičná polícia oznámila, že na okresnom súde sa nachádza bomba. Okresný súd pojednávanie odročil na 24. október 2005.

Pojednávanie 24. októbra 2005 bolo odročené za účelom vykonania dokazovania znalcom z odboru pedopsychológie.

Dňa 10. novembra 2005 bol vydaný pokyn sudcu na zaslanie spisu súdnemu znalcovi a výziev na zaplatenie preddavkov.

Dňa 16. novembra 2005 odporca navrhol úpravu styku s maloletými deťmi.

Okresný súd 13. decembra 2005 zaslal spis súdnemu znalcovi a výzvu odporcovi na zaplatenie preddavku na znalecké trovy.

Dňa 26. apríla 2006 okresný súd dostal vypracovaný znalecký posudok a zároveň vydal uznesenie, ktorým určil odmenu a náhradu hotových výdavkov znalcovi.

Dňa 9. augusta 2006 bol nariadený termín pojednávania na 11. september 2006 a zároveň bol vydaný pokyn na urgenciu mzdových listov od zamestnávateľov.

Okresný súd 9. augusta 2006 zaslal účastníkom konania k vyjadreniu znalecký posudok.

Okresnému súdu boli 25. augusta 2006 a 8. septembra 2006 doručené mzdové listy od zamestnávateľa odporcu a mzdové listy od zamestnávateľa sťažovateľky v 3. rade za r. 2005 - 2006.

Okresný súd rozsudkom z 11. septembra 2006 rozhodol o rozvode manželstva, úprave zverenia do výchovy a úprave styku po rozvode.

Dňa 18. septembra 2006 vydal okresný súd pokyn na likvidáciu nákladov znaleckého posudku.

Dňa 22. novembra 2006 sa sťažovateľka v 3. rade odvolala proti rozsudku.

Dňa 24. novembra 2006 dala sudkyňa pokyn, aby bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

Dňa 24. novembra 2006 sa odporca odvolal proti rozsudku.

Krajský súd 30. novembra 2006 prevzal súdny spis na rozhodnutie o odvolaní.

Dňa 13. decembra 2006 dal sudca pokyn, aby sa k odvolaniu vyjadrili účastníci.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej a druhej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 32/2002 o návrhu na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že sťažovateľka v 3. rade podala 18. januára 2002 okresnému súdu návrh na rozvod manželstva, úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode a sťažnosť na ústavný súd podala 19. júla 2006, teda k času podania sťažnosti na ústavný súd konanie vedené okresným súdom trvalo 4 roky a 6 mesiacov. Vo veci sa uskutočnili pojednávania na okresnom súde, ktorý vo veci rozhodol 11. septembra 2006, a spis sa v dôsledku odvolania podaného účastníkmi konania nachádza na krajskom súde, pričom konanie nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené.

1. Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené

v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1.1 Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom konania pred okresným súdom je návrh na rozvod manželstva, ktorým je spojená aj úprava práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po prípadnom rozvode manželstva. Ústavný súd v tomto ohľade konštatuje, že ide o vec právne ale najmä fakticky veľmi zložitú. Zložitost' veci v danom prípade ovplyvňovalo tiež vykonávané znalecké dokazovanie, ktorého dĺžku môže súd ovplyvniť len v obmedzenom rozsahu.

Súdy v konaní o rozvode manželstva a úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode vychádzajú s čl. 41 ods. 1 ústavy podľa ktorého manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona, pričom sa zaručuje osobitná ochrana detí a mladistvých. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že (aj) týchto ústavných práv sa možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú (čl. 51 ods. 1 ústavy). Takýmto zákonom je pre daný prípad predovšetkým zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Na základe uvedeného v čl. 41 ods. 1 ústavy uvedené práva „prežarujú“ do sféry „obyčajného“ práva iba prostredníctvom ustanovení zákonných predpisov a nemožno ich uplatniť nad rámec „obyčajných“ zákonov.

Podľa § 22 a § 23 ods. 1 a 2 zákona o rodine „k zrušeniu manželstva rozvodom možno pristúpiť len v odôvodnených prípadoch. Súd môže manželstvo na návrh niektorého z manželov rozviesť, ak sú vzťahy medzi manželmi tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spolužitia, pričom súd zisťuje príčiny, ktoré viedli k vážnemu rozvratu

vzťahov medzi manželmi, a pri rozhodovaní o rozvoде na ne prihliada. Súd pri rozhodovaní o rozvoде vždy prihliadne na záujem maloletých detí.“.

Z uvedeného potom vyplýva, že pri posudzovaní závažnosti prípadu tento druh súdneho konania si vyžaduje osobitnú pozornosť súdu tak v časti rozhodovania súdu o samotnom rozvoде manželstva, ako aj v časti, v ktorej sa koná a rozhoduje o výchove a výžive maloletých detí na čas po rozvoде.

Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu sp. zn. 7 C 32/2002 a postupu okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd konštatuje, že právna a faktická náročnosť boli čiastočne príčinou doterajšej dĺžky konania.

1.2 V správaní sťažovateľov nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré opodstatňujú konštatovanie o ich vplyve na dĺžku posudzovaného konania.

1.3 Ústavný súd sa zaoberal aj samotným postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom celkovú dĺžku konania posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné priesťahy od 9. septembra 2002, keď sa neuskutočnilo súdne pojednávanie a muselo byť odročené pre neúčast' právnej zástupkyne sťažovateľky v 3. rade, ktorá nebola okresným súdom predvolaná na prerokovanie veci, čím došlo k zmareniu súdneho pojednávania a priesťahu v konaní v trvaní 1 mesiac a 12 dní.

Ďalej k priesťahom v konaní došlo od 21. októbra 2002 (prebehlo súdne pojednávanie na okresnom súde) do 13. júna 2003 (keď okresný súd vydal uznesenie o ustanovení súdneho znalca) v trvaní 7 mesiacov a 23 dní.

Dňa 26. apríla 2006 dostal okresný súd vypracovaný znalecký posudok a zároveň vydal uznesenie, ktorým určil odmenu a náhradu hotových výdavkov znalcovi. Ale až 9. augusta 2006 sudca vydal pokyn na nariadenie termínu konania na 11. september 2006, čím došlo k priet'ahom v konaní v dĺžke 3 mesiace a 14 dní.

Okresný súd bol nečinný, resp. efektívnym spôsobom nevykonával úkony smerujúce k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovatelia nachádzali, v celkovej dĺžke viac ako 1 rok.

Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 35/01, III. ÚS 168/03).

Na ujmu okresného súdu nemožno pripísať ani priebeh vykonávaného znaleckého dokazovania, keď pôvodne znalkyňa vrátila spis, pretože otec maloletých detí sa odmietol zúčastniť znaleckého vyšetrenia bez toho, aby predtým požiadala o súčinnosť okresného súdu v zabezpečení účasti otca na tomto vyšetrení. Okresný súd musel potom po nariadení pojednávania opätovne predložiť vec znalcovi.

1.4 Napokon sa ústavný súd zaoberal predmetom sporu (povahou veci) v posudzovanom konaní a jeho významom pre s'ťažovateľov. V tomto ohľade predmetom záujmu ústavného súdu bola odpoveď na otázku, či dĺžka konania v trvaní viac ako 4 roky a 6 mesiacov nebola neprimeranou vzhľadom na charakter namietaného súdneho konania, v ktorom sa rozhodovalo o rozvode manželstva a úprave práv a povinností maloletých detí na čas po rozvode.

V súvislosti s konaním o rozvod manželstva „povahu“ tohto konania posudzoval aj ESĽP napr. vo svojom rozhodnutí Laino proti Taliansku (rozsudok z 18. februára 1999 týkajúci sa s'ťažnosti č. 33158/96). ESĽP uviedol, že v prípadoch, ktoré sa týkajú osobného stavu (konanie o rozvod je takým konaním, pozn.), je vyžadovaná zvláštna starostlivosť

vzhľadom na možné následky prílišnej dĺžky konania, predovšetkým pokiaľ sa týka práva na rešpektovanie rodinného života. V tomto ohľade poukázal tiež na iné rozhodnutia (napr. rozsudok Maciariello proti Taliansku z 27. februára 1997, rada A, č. 230 – A, str. 10, § 18, a mutatis mutandis rozsudok Paulsen – Medalen a Svensson proti Švédsku z 19. februára 1998, Záznamy o rozsudkoch a rozhodnutiach, 1998 – I, str. 142, § 39). ESPLP uvedený názor konfrontoval s celkovou dĺžkou konania, ktorá v danej veci trvala viac ako 8 rokov a 2 mesiace. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že došlo k priet'ahom zavineným domácimi súdmi, a na základe uvedeného konštatoval, že konanie vo veci nespĺnilo požiadavku „primeranej lehoty“.

Ústavný súd, ktorý zdieľa vyslovený záver ESPLP o „povahe“ konania o rozvod manželstva, vzhľadom na dĺžku konania v prerokúvanej veci okresného súdu sp. zn. 7 C 32/2002, t. j. viac ako 4 roky a 6 mesiacov, nepovažoval namietanú dĺžku konania za neprimeranú, vychádzajúc pritom aj zo záverov uvedených v bodoch 1.1 a 1.3 tejto časti odôvodnenia.

S konaním o rozvod manželstva je spojené tiež konanie a rozhodovanie o výchove a výžive maloletých detí na čas po rozvode, teda vec, ktorej povaha (ochrana záujmov maloletých detí) a význam pre s'ťažovateľov si tiež vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 54/02, I. ÚS 194/03). V danej veci však ústavný súd nemohol prehliadnuť okolnosť, že o výchove a výžive maloletých detí (s'ťažovateľov v 1. a 2. rade) na čas do rozvodu bolo v inom súdnom konaní rozhodnuté, a teda ich právne pomery čo do výchovy a výživy boli okresným súdom upravené.

Uvedené skutočnosti vyplynuli z vyjadrenia právnej zástupkyne s'ťažovateľov na pojednávaní pred okresným súdom 11. septembra 2006, v rámci ktorého bolo rozvedené aj manželstvo účastníkov rozvedené a boli upravené práva a povinnosti rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode, ako aj z obsahu dotknutých rozhodnutí súdov (rozsudku okresného súdu č. k. Nc 237/02-32 z 22. apríla 2002 potvrdeného rozsudkom

krajského súdu sp. zn. 16 Co 244/02 z 28. februára 2003 a rozsudku Okresného súdu Košice II č.k. 26 P 4/2006-74 zo 17. októbra 2006).

Z obsahu dotknutých súdnych rozhodnutí vyplýva, že rozsudkom okresného súdu č. k. Nc 237/02-32 z 22. apríla 2002 potvrdeného rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 244/02 z 28. februára 2003 boli maloleté deti zverené do výchovy a opatery matky (sťažovateľky v 3. rade) a otec bol zaviazaný prispievať na ich výživu v sume 3 000 Sk (maloletý D.) a v sume 2 000 Sk (maloletý U.). Doteraz neprávoplatným ale vykonateľným rozsudkom (bolo proti dané odvolanie) Okresného súdu Košice II č. k. 26 P 4/2006-74 zo 17. októbra 2006 bola vyživovacia povinnosť otcovi mal. detí zvýšená na sumu 3 500 Sk (maloletý D.) a 2 500 Sk (maloletý U.).

Ochrana záujmov maloletých detí z hľadiska úpravy práv a povinností rodičov k nim bola efektívne a v primeranom čase zabezpečená a prípadne bude zabezpečená až do konečného rozhodnutia okresného súdu v prebiehajúcom konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. Rozhodovanie súdu o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas do rozvodu (z hľadiska povahy a účinkov takéhoto rozhodnutia) možno považovať za „rovnocenné“ s rozhodnutím súdu o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. O tomto svedčí aj v súčasnosti prebiehajúce konanie vedené Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 26 P 4/2006 o zvýšení výživného na obe maloleté deti, ktoré vecne „limituje“ jedine skúmanie toho, či došlo k zmene pomerov a nie napr. to, že sa vedie konanie o rozvod manželstva v rámci ktorého je spojené aj konanie o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode.

Z uvedeného vyplýva záver, že pri posudzovaní povahy konkrétnej veci z hľadiska ochrany záujmov maloletých detí nemôže ústavný súd bez ďalšieho obísť skutočnosť, že v inom súdnom konaní bolo o tejto ochrane už rozhodnuté a prípadne na túto skutočnosť neprihliadnuť čo do predmetu sporu (povahy veci) v posudzovanom konaní a jeho významu pre sťažovateľov.

Ústavný súd preto pri posudzovaní „povahy“ konania aj v súvislosti s ochranou záujmov maloletých detí dospel k záveru, že vzhľadom na dĺžku konania v preskúmanej veci okresného súdu sp. zn. 7 C 32/2002, t. j. viac ako 4 roky a 6 mesiacov (pričom okresný súd vo veci rozhodol 11. septembra 2006) nepovažuje namietanú dĺžku konania za neprimeranú, vychádzajúc pritom aj zo záverov uvedených v bodoch 1.1 a 1.3 tejto časti odôvodnenia.

2. Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou neprimeranú dĺžku konania, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

3. Ústavný súd konštatuje doterajší v zásade plynulý priebeh konania v namietanom konaní pred okresným súdom, vychádza z citovaných právnych názorov, ako aj zo skutočnosti, že do podania sťažnosti trvalo konanie viac ako 4 roky a 6 mesiacov, a okresným súdom bol vyhlásený rozsudok vo veci samej 11. septembra 2006. Po komplexnom zhodnotení celého priebehu konania s prihliadnutím na predmet sporu, jeho právnu úpravu a vplyv (dopad) konania na postavenie jeho účastníkov (sťažovateľov), nepovažuje označenú nečinnosť okresného súdu v trvaní viac ako 1 rok s prihliadnutím na priebeh celého konania za také konanie, ktorým by bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil, tak ako to je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia, že sťažovateľmi označené základné právo postupom okresného súdu porušené nebolo.

4. Keďže priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a prikázanie okresnému súdu, aby vo veci konal, je viazané na výrok ústavného súdu o namietanom porušení označeného základného práva (ktoré však v predmetnej veci vyslovené nebolo), ústavný súd sa preto pri svojom rozhodovaní uvedenými návrhmi sťažovateľov nezaoberal.

5. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže sťažovatelia v konaní neuspeli, ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa ich návrhom na náhradu trov konania.

6. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2007